

25. 10. 2018—1. 2. 2019

Topografie pozornosti Zpřítomnění

Topografie pozornosti
25. 10. 2018—1. 2. 2019

Výrazným současným tématem se stala duševní hygiena v prostředí, které je snad ve všech oblastech života prostoupeno digitálními technologiemi. Vedle mnoha zdravotních problémů způsobených neustálou technologickou akcelerací moderní i současné společnosti, přibyla s nástupem systematické digitalizace lidských životů a jejich propojení s virtuálními vizuálními rozhraními i řada dalších. Spolu s řadou syndromů spojených s napojením lidské pozornosti na interface a stejně tak s dalším roztříštěním naší pozornosti, jež už není jen neustále zkoušena větší rychlostí a množstvím nabízených počítků, se začal vyskytovat i fenomén potřeby „Digitální hygieny“. Řada lidí dnes trpících třeba neurózou či depresí si neuvědomuje, že psychohygiena je nutností jakéhokoliv životního stylu a především toho současného, který nás každodenně zavaluje informacemi. Hygienu je tedy nutné chápat především z pohledu prevence. Duševní nemoci a poruchy chování se stávají novou „epidemií 21. století“. Lidé se potýkají především s novými druhy psychosociálních rizik jako jsou atypické způsoby a nejistota v zaměstnání, problematické sladění pracovního a rodinného života, apod.

Současná výstava reflektuje onu dvojnásobnou polohu, s níž dnes řada lidí uniká do virtuálního prostředí svých přístrojů, a která se pohybuje mezi pozitivně chápanou relaxací a problematickou imerzní prokrastinací. Živý program v průběhu několika měsíců představí obsahovou osu událostí zaměřenou na aktuální témata spojená s dnešní globální epidemií duševních nemocí a pokusí se najít způsoby, jak o nich mluvit, sdílet je a přicházet s praktickými způsoby využití volného času. Prevence vzniku duševních poruch zaměřená na biologicky relevantní mechanismy a léčba pomocí alternativních, snadno dostupných metod je zcela jistě jedním z důležitých témat budoucí psychiatrické péče. Jednou z možností je modifikace životního

stylu. Životní styl, jako např. složení stravy, fyzická aktivita, kvalita spánku, sociální aktivity, světelný režim a mnohé další, spoluovlivňují lidskou psychiku. Prevence a komplexní léčba duševních poruch včetně modifikace životního stylu představují jednu z cest, jak zkvalitnit zvládání psychických obtíží.

Výstava vznikla v rámci projektu Mo(nu)mentální topografie — 25 let uměleckých studií na Fakultě umění a designu Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem s podtitulem — Tvoříme současnost tak, abychom v budoucnosti mohli být hrdí na minulost.

Projekt Topografie pozornosti - Zpřítomnění představuje kromě kurátorský zpracované výstavy a doprovodných programů i architektonické řešení, jež navrhl umělec Jan Pfeiffer. Instalační řešení podtrhuje a vyjadřuje souvislosti mezi pracemi jednotlivých umělců a vychází z prostorového uspořádání galerie. V architektuře se objevuje přímá vizuálně-haptická a senzuální otázka, jenž reaguje na atmosféru spojenou s očistou těla a lékařského prostředí. První patro galerie se proměnilo v otevřený a diskurzivní prostor, hřiště a platformu, v níž se odehrává živý program i umělecké intervence s abstraktními nástroji, jenž odkazují k tématu duševní a digitální hygieny. Představujeme důležitost a potenciál role umění, které oproti jiným sférám lidské činnosti výrazně souvisí se součinností smyslovosti, emocionálního prožívání a cítěním. Reagujeme na situaci spojenou s provozem a strukturou galerijní instituce, prostředím agentury,

kteřá má za cíl organizovat vztahy mezi uměleckou produkcí a sociálním impaktem. Jak bude fungovat léčení v praxi?

Výstavní projekt je pořádán za spoluúčasti Národního ústavu pro duševní zdraví (NUDZ) – výzkum neurobiologických mechanismů vedoucích k rozvoji nejzávažnějších duševních poruch (schizofrenie, deprese, úzkostné stavy a reakce na stres).

Doprovodný program Galerie Hranicář na listopad

1 / 11 / 18.00

Česko-německá diskuze na téma Životní styl a duševní poruchy
Moderovaná diskuze s dvěma odborníky z Německa a České republiky má za cíl informovat o důležitosti psychohygieny ve světě, který nás každodenně zavaluje nesmírným množstvím informací. V rámci diskuze se návštěvníci dozví více o tomto tématu z německé a české perspektivy. Diskuze je součástí doprovodného programu Topografie pozornosti – Zpřítomnění. Výstava vznikla ve spolupráci Galerie Hranicář, Goethe Institut, Collegium Bohemicum a Národním ústavem pro duševní zdraví.

16–18 / 11

Festival ilustrace a komiksu – FIK na téma Psychomagie
Třetí ročník mezinárodního festivalu přehlídky současné ilustrace a komiksu FIK proběhne od 16. do 18. listopadu na několika místech v Ústí nad Labem. Můžete se těšit na zajímavé hosty a nabídnutý program.

17 / 11 / 16.00

Komentovaná prohlídka výstavy Topografie pozornosti

17 / 11 / 17.00

O využití psychedelik v psychiatrii a péči o duševní zdraví
Jak by moderní péče o duši mohla v budoucnu vypadat – jak i v některých případech už teď uplatňovat. O léčbě úzkosti i o tom, co čeká nastupující generaci. Moderovaná debata ve spolupráci s časopisem A2.

29 / 11 / 18.00

Duševní hygiena – Modré světlo

Přednáška k tématu zařazení principů psychohygieny do životního stylu každého z nás. Modré světlo z obrazovek počítačů a displejů mobilních telefonů nás provází celým dnem. V zaměstnání jako pracovní nástroj, kterému se dnes jen těžko vyhneme, doma nám často slouží jako určitý způsob relaxace nebo pro komunikaci s přáteli.

HRANIČÁŘ

Kurátoři: Viktor Čech, Lenka Sýkorová a Martina Johnová

Architekt výstavy: Jan Pfeiffer

Grafička výstavy: Magdaléna Gurská

Doprovodný program a galerijní animace: Pavlína Loskotová,

Viktorie Chomaničová a Veronika Tilšerová

Realizační tým: Ondřej Janek, Tomáš Lumpe, Dany Vigil,

Franziska Gütgemann, Štefan Pecko a kolektiv Hranicář

Spolupráce: Collegium Bohemicum, Fakulta umění a designu UJEP,

Národní ústav duševního zdraví a Katedra germanistiky FF UJEP

Galerie Hranicář, Prokopa Diviše 1812/7, 400 01 Ústí nad Labem

Otevírací doba: Út—Pá: 14.00—19.30 & Ne: 13.00—18.00

galerie@hranicar-usti.cz, fb.com/GalerieHranicar, www.hranicar-usti.cz

Josef Málek

googleikb.com (IKB, Google, záznamy a prasátka) [2018, instalace]

Autor se pohybuje na hranět intermediální tvorby a sociální analýzy. Jeho tvorba reflektuje aktuální společenský vývoj. V rámci studia si prošel nejprve oborem ekonomie IES FSV UK v Praze, který si obohatil o kreativní potenciál v ateliérech Fotografie a Performance na FUD UJEP v Ústí nad Labem. Tento široce rozkročený základ mu umožňuje produkovat promyšlené koncepty, ve kterých uchopuje problémy současnosti s lehkou ironií, a to jak formou fotografie, instalace či artzinu (umělecký magazín na dané téma).

Vystavený triptych třech monitorů je demonstrací digitalizace odkazu IKB od Yvese Kleina. Dílo prezentuje aktuální a pravidelně obnovované tři nejoblíbenější webové vyhledávače Google a jejich výstup po zadání IKB. Jeden konkrétní patentovaný barevný odstín je tak Josefem Málkem testován s poukázáním na odlišnosti, které nám webové prostředí přináší. Autor však ve své interaktivní instalaci postupuje ještě dál a umožňuje divákovi zachytit pomocí tisku „aktuální“ stav IKB. Dílo tak otevírá celou řadu otázek od způsobu vyhledávání informací až po jejich manipulaci při cestě jejich zobrazení.

Andrea Mikysková

True Match [2017, HD video]

Pokud si dnes chcete ověřit to, že vypadáte skvěle, že váš image odpovídá posledním módním trendům a sršíte charismatem a sebevědomím, nebudete se jako celé generace hluboko do historie obracet k reflexní hladině nejbližší louže, ani ke komfortnějšímu zrcadlu, ale prostě a jednoduše se zvěčníte prostřednictvím selfie funkce aplikací jako je Instagram. Tyto virtuální prostory jsou místem určování trendů, sebebepotvrzování i médiem v němž se všichni zúčastnění stávají reifikovanou komoditou prodávající sebe sama za měnu, kterou je vlastní popularita. Současně je ale do tohoto sociálního rozměru pevně vklíněna i ohromná ekonomika spojená s průmyslem krásy. Mechanismy těchto aplikací a jejich struktura definují síť, v níž kolektivní organismus utváří aktuální ideál krásy. Tento nadosobní virtuální stroj na krásu ve svém soukolí drtí stamiliony svých uživatelů pod neustálým tlakem, spojeným s úzkostnými obavami z vyloučení.

Tvorba Andrey Mikyskové se často dotýká právě oněch otázek populární vizuální kultury spojených s vlastní identitou a sebereflexí ve vztahu k módním trendům. Její videa a instalace si pohrávají s estetikou mladé generace, oním všudypřítomným napětím neustálých průníků mezi těmito „veřejnými“ virtuálními platformami a intimními prostory jednotlivců. Andrea Mikysková je absolventkou ateliéru Supermédií pražské UMPRUM.

Adéla Součková

Vyvolání velekněžky, Slunce blázna

[2018, 2017, objekty, kresba na látce]

Adéla Součková se řadí mezi ty umělce, pro něž je sice zásadní vztah k figurativní a vůbec výtvarné tradici médií malby a kresby, současně jsou však schopni svou tvorbu artikulovat napříč intermediální situací současného umění. Obrazy, kresby, performance a instalace této umělkyně postupuje komplexně chápaná poetika spojená s řečí symbolických referencí i s momentem zviditelnění výtvarného a fyzického gesta. Tvorba této absolventky pražské Akademie výtvarných umění a drážďanské Hochschule für Bildende Künste, se současně v posledních letech posunula i k nové tematice, vázající se ovšem i na její starší ikonografii.

Je jí konfrontace světa přírody, předmětů a bezprostřední tělesné zkušenosti s hmatatelnou virtualitou našich každodenně používaných digitálních interfaces. I když je zde patrná její reakce na v dané umělecké situaci již poněkud okoukané a módní téma „Postintemetu“ , umělkyně k němu dokáže přistupovat neotřele v rámci svého individualizovaného tvůrčího uvažování. Její zkoumání se posouvá i do oblasti ekologické tematiky a pozice člověka mezi technologií a přírodou, ale rovněž mezi archetypální symbolikou a současnou bio-politickou dimenzí. Zajímavé je zde již spojení tohoto s rukodělnou výtvarností a přírodní mystikou přítomnou v její tvorbě. Pozice Adély Součkové je pozicí výrazného solitéra, který dokázal spojit tradiční roli výtvarného umělce a své až outsiderské mystiky se zapojením aktuálních témat a forem současného umění, ale také literaturou a symbolickou imaginací podnícené uvažování s intenzitou výtvarného, fyzického a performativního tvůrčího gesta.

Jonáš Strouhal

An Overclocked Device May Be Unreliable

or Fail Completely [2018, utrpení, kombinovaná média]

Jonáš Strouhal se řadí mezi ty tvůrčí osobnosti jejichž vztahování se k problémům současného světa není zdaleka jen pasivním akademickým komentářem. Právě naopak, jeho práce s technologiemi a s vizuální řečí současné spotřební kultury je především aktivní diverzí odhalující ony temné stránky psychologické manipulace a exploatace konzumní společnosti. Leckdy ale jeho práce rovněž nabízí pozitivní cestu odklánející využití dané technologie či estetiky k praktické terapii řady civilizačních traumat (například projekt Dr. Mozek, 2017). Jonáš Strouhal je absolventem pražské UMPRUM v ateliéru Supermédií.

Konzumní kultura často k manipulaci se zákazníkem využívá animistických strategií, při nichž neživé objekty, přístroje i celé korporátní identity připodobňuje k živým tvorům, maskotům, subjektům. Jedním z nejtypičtějších příkladů v českém prostředí je v rámci firemní identity široce využívaný maskot jednoho velkého internetového obchodu s elektronikou. Dlouholetý s ním spojený marketing se již přelil od 3D animované postavičky až po plyšové fetiše. V rámci tohoto projektu by mělo dojít k „odklonění“ této fetišizované entity směrem k ironickým a kritickým pozicím, odhalujícím na její skryté traumatizované stránce souvislosti s psychologií běžného zákazníka, jehož duševní hygiena je neustále zanášena vlnami emotivně a asociativně založených útoků. Mělo by proto dojít re-inscenaci performativních rolí zmíněného maskota a k jejich přetvoření v jakousi terapeutickou session v níž tato entita divákům odhalí negativní stránku svého angažmá, skryté úzkosti a jejich maskování (viz kořeny slova „maskot“) prostřednictvím dráždění libidózních požitků z neustálé konzumace (miněno obecné „spotřeba“) zboží a vyplňování oné negativní prázdnoty vlastní identity neustálým hladem po novém zboží.

Zdeněk Svejkovský

Web je internet snící sám o sobě

[2018, videoinstalace, videoesej]

Autor se zabývá novými médii se zacílením na pohyblivý obraz. Fascinuje jej jeho vývoj od počátku kinematografie až po současný stále se zrychlující vývoj nosičů pohyblivého obrazu (počítač, tablet, mobilní telefon atd.) až po virtuální realitu (VR brýle). V současné době zkoumá fenomén pohybu potažmo cesty po webovém prostoru. Klade si otázky: Co nám nabízí webový prostor a jak se na něm pohybujeme? Neochuzuje nás jeho rychlost a snadnost vyhledávání? A jakou roli v tom hraje metaforicky fyzická túra v reálném prostředí spojená s vynaloženým úsilím a časem, která je historicky spjata s našim vývojem při hledání a sdílení nových informací? Zdeněk

Svejkovský je absolventem ateliéru Interaktivní média FUD UJEP v Ústí nad Labem, kde nyní pokračuje v doktorandském studiu.

Vystavený projekt je videoinstalací, jejíž součástí je jak projekční panel, tak místo na sezení, které vybízí návštěvníka k usazení se do předem připravené situace. Ta návštěvníka přivádí k analýze webového prostoru, a to formou videoeseje, jež je autorem řazena do tří kapitol: prostor, pohyb a čas. Zdeněk Svejkovský webový prostor definuje jako součást fyzického prostoru, a tak se první část eseje odehrává na hraně reálného a hůře definovaného virtuální prostředí, které nabízí hypotetický pobyt ve více místech zároveň. Druhá část mapuje pohyb uživatele webu a třetí část cílí na funkci času v takto nastaveném prostředí. Autor si předem definoval web, který je založený na principu hypertextu tedy jiné struktúře textu, obrazu, či pohyblivého obrazu, než má lineární způsob čtení, jako fyzický prostor s odkazem na definici prostoročasu, dříve časoprostoru tedy pojmu z teorie relativity sjednocující prostor a čas do tří dimenzí, ve které čas hraje roli čtvrtého rozměru a pohyb je určen jen jedním směrem.

Karim Tarakji & Štěpán Kovář

New Media Salon [2018, site-specific instalace]

Karim Tarakji se věnuje novým médiím a jejich vztahu k současné společnosti. Karimova tvorba cílí na zprostředkování vztahu nových technologií a každodenního života. Na druhé straně jej fascinuje vědecký charakter nově přístupných technologií, které sebou přinášejí efekt spektaklu, který má blízko k současnému vizuálnímu umění. Karim si k výsledné site-specific videoinstalaci přizval Štěpána Kováře, který se pohybuje na hraně reality a virtuality. Skrze nová média uchopuje realitu a zkoumá tyto hranice, a to generováním nových syntetických prostředí. Karim Tarakji nejprve prošel ateliérem Digitální média a nyní studuje spolu se Štěpánem Kovářem v ateliéru Time-Based Media FUD UJEP v Ústí nad Labem.

„Cílem této práce je vytvoření prostředí, které bude podněcovat diváka k zamyšlení se nad tím, jakou silu má v současné digitální době médium, které se vyvinulo z nástroje sloužícího k přiblížení reality do podoby, kdy toto médium vytváří alternativní prostor k životu.“

Adéla Waldhauserová

Stand-by-stand [2018, interaktivní instalace, nástroje]

Stand-by-stand cvičení pro lepší život a relaxaci. Prostorovou interaktivní instalaci připravila Adéla Waldhauserová přímo pro prostor nového hřiště a platformy pro duševní hygienu v galerijním prostředí. Její práce se zabývá tématem manipulace a postupů, které jsou nám nabízeny jako návody pro lepší život a zklidnění. Adéla používá jako svůj materiál zprávu o životě současného člověka, který své duševní vlastnosti může zvyšovat podle jasně definovaných návodech (pletení sítě, relaxace). Ve své práci přímo počítá s působením diváka, proto buduje vlastní atmosférický environment a situaci. Stand-by-stand se nesnaží varovat, ani nechce své téma jednoduše zesměšnit, ale velmi pečlivě balancuje na výrazové hraně. Vtahuje diváka do svého hracího pole a je pouze na nás, jaký závěr si z těchto situačních cvičení vyvodíme.

Tvorba Adély Waldhauserové se často dotýká právě světa návodů, sociálních vzorů a simulací, které prostupují naší realitou. Její instalace si pohrávají s fyzicko-kolektivní akcí a stávají se z nich takřka skanzeny kolektivních emocí. Adéla Waldhauserová je absolventka Ateliéru Performance na FUD UJEP.

Topografie pozornosti Zpřítomnění

JOSEF MÁLEK ANDREA MIKYSKOVÁ ADÉLA SOUČKOVÁ JONÁŠ STROUHAL ZDENĚK SVEJKOVSKÝ KARIM TARAKJI & ŠTĚPÁN KOVÁŘ ADÉLA WALDHAUSEROVÁ